

32 JAAR CONSERVATOR IN HET ZWIN – EEN TERUGBLIK

Guido Burggraeve

Bezoekerscentrum 't Zwin
Graaf Leon Lippensdreef 8
B-8300 Knokke-Heist

In juni 1970 vroeg Graaf Léon Lippens me persoonlijk om Thierry Robyns de Schneidauer op te volgen als conservator van het toen al bekende Zwin-natuurreservaat. Hij belde me op naar aanleiding van een uniek broedgeval voor België dat ik in mei 70 had vastgesteld, nl. een Kemphaan. Hij vroeg me of hij dat mocht publiceren in zijn nieuw boek 'De vogels van België en West-Europa'. Dat boek zou trouwens tientallen jaren hét standaardwerk van Ornithologie voor ons land blijven. Mijn vrouw en ikzelf werden uitgenodigd bij hem ten huize, op Den Hul, voor een gesprek. De Gravin en hijzelf interviewden me als het ware over mijn hobby's en hoe ik de toekomst van het Zwin zag. Alles gebeurde in vier talen. Na het gesprek zei hij me: 'je bent de geknipte persoon: viertalig en met een grote belangstelling voor de natuureducatie'.

Ik kende de Graaf reeds meer dan 20 jaar en had een grenzeloze bewondering voor deze grote persoonlijkheid en pionier van de natuurbescherming voor ons land. Zo fietste ik in 1959 van St. Michiels naar Knokke om hem te vragen Erevoorzitter te worden van de nieuwe natuurvereniging die Eckhart Kuijken en ikzelf pas hadden opgericht: de West-Vlaamse afdeling van de BJN. Hij aanvaardde prompt; we kregen een fikse financiële steun. De eerste excursie ging naar het Zwin; hij leidde ons persoonlijk rond en alle 13 leden (toen) kregen zijn boek 'Les oiseaux d'eau de Belgique'. Eind 1959 fietste ik weer naar Knokke voor een onderhoud. Kuijken en ik gingen 's winters zowat wekelijks naar Damme om er wilde ganzen te observeren. Doch in 't weekend werd er gejaagd en zo bleven de meeste ganzen bij de Braakman. Nu werd dit jaar het ganzenreservaat daar bedreigd door een vakantiedorp. We vroegen Léon Lippens om raad. Hij besprak de situatie met de jagers ter plaatse (o.a. met Notaris Edouard van Caillie). De jagers kwamen overeen niet meer op wilde ganzen te jagen. Zo ontstond het intussen beroemde ganzenreservaat van Damme. Op 1 oktober 1970 startte ik als Conservator in het Zwin en zou er 32 prachtige jaren beleven. Ik heb er heel wat beroemde ornithologen rondgeleid. Want het Zwin, hoe klein het ook is, is een reservaat met wereldfaam. Ik werd zeer goed bevriend met de beroemde Franstalige schrijfster Marguerite Yourcenar (MY). In mijn 2PK'tje toerde ik rond in de mooie Zwinstreek die zij een der mooiste landschappen van Europa vond. Ik zetel o.a. in het Comité d'Honneur van het Centre International de Documentation MY en in het Organisatiecomité van de Fondation MY. Ik ontmoette er interessante en uiteraard ook minder interessante politici uit binnen- en buitenland.

Natuureducatie

De mooiste taak van een conservator bestaat er m.i. in zoveel mogelijk groepen en ook individuen de natuur te leren benaderen. Met het C.V.N. en zijn voorzitter, mijn goede vriend Guido Van Steenberghe, kwamen we tot een stevige onderbouw van degelijk gevormde Zwin-natuurgidsen. In 1970 waren er in het Zwin zo'n 100 geleide wandelingen; in 2000 liep dat op tot ongeveer 1500. Schoolreizen van vroeger evolueerden aldus tot lessen in natuurbescherming, Ecologie en Ethologie.

32 jaar lang leidde ik persoonlijk de intussen nationaal bekende vroege morgenwandeling van 1 mei. Om 5u. 's morgens staan er op 1 mei meestal meer dan 150 mensen klaar om er in de Zwinbosjes de Nachtegaal en andere zangvogels te gaan beluisteren.

Tot op de laatste zondag van december 2002 leidde ik persoonlijk (en dat elke zondag van het jaar) de individuele bezoekers rond in de mooiste hoekjes van het reservaat. Dat zijn dan vooral de échte slikken tegenaan de Nederlandse grens. Al deze geleide zondagmorgen wandelingen waren telkens weer het hoogtepunt van mijn mooie job. Rita en Lena (mijn medewerksters) berekenden dat ik in deze 32 jaar ongeveer 3500 geleide wandelingen heb gepleegd.

Ik verzorgde een 500-tal spreekbeurten en sprak over het Zwin op gerenommeerde congressen: 'Hommage au Comte Léon Lippens' (door mijn vriend Professor Ruwet in de Aula van de Université de Liège georganiseerd); Internationaal Congres in de Po-Delta te Ferrara; Internationaal Congres Université de Montpellier, e.a.

Wetenschappelijk werk

Sinds het ontstaan van het Zwin (50 jaar geleden) werden hier meer dan 400 000 vogels geringd. We kregen terugmeldingen uit Zuid-Afrika, Barbados en Oost-Siberië.

Om de twee weken organiseerden we een telling waarbij de slaaptrek soms indrukwekkend is: in december soms meer dan 30 000 vogels in dat kleine reservaat.

Omwille van de grote inzet voor natuureducatie bleef er weinig tijd over voor wetenschappelijke publicaties. Daar maak ik nu wel tijd voor. Het laatste jaar kwamen er reeds vijf en er volgen nog meer publicaties.

Problemen

Niet alles verliep echter steeds even rooskleurig. Ik zette me keihard in voor de enorme verzandingsproblematiek van het Zwin. De toekomst van de grote natuurwaarden zijn in grote mate afhankelijk van de oplossing van dat immense probleem. De discussies in de Technische Werkgroep van de Internationale Zwincommissie waren soms vrij hard.

Toch waren de diverse leden na een tijdje goede vrienden geworden.

Ik kende nooit het probleem van stookolie die het Zwin rechtstreeks bedreigde. Wel het terugkerende probleem van met olie besmeurde vogels.

Er was ook heel wat administratie.

Dank

We zijn de familie Lippens zeer dankbaar en erkentelijk voor deze mooie boeiende carrière.

Er wordt wel eens uit het oog verloren dat dit reservaat nog bestaat uitsluitend door de inzet van deze natuur-minded familie.

Ik had ook een mooie vriendschap met Robert Trio die jammer genoeg vorig jaar overleed.

Uiteraard kom ik nog steeds graag naar het Zwin o.a. voor tellingen doch vooral om er van dit mooie landschap te genieten, vooral bij valavond. Of ook met een of meer van mijn zes kleinkinderen waarvan de twee zoontjes van 4 en 3 trouwens reeds vrij behoorlijk vogels kennen. En dat zijn leuke dingen voor de mens.